

Marita Siika:

Kina ser på Norden - behandlingen af Skandinavien i Kina's internationale nyhedsmedier

Artiklen er en analyse af, hvordan det kinesiske nyhedsbureau, Xinhua News dækker nordiske problemer i sin nordiske udgave. Artiklen gennemgår detaljeret omtalen af Norge, Finland, Danmark og Sverige i dette blad i perioden 1973-78. Da Xinhua News midt i 70'erne for alvor tog de nordiske lande op, var årsagen først og fremmest, at disse landes problemer med Sovjetunionen kunne bruges i Kinas anti-sovjetiske propaganda. Dette gælder især for perioden omkring, og de første år efter, den europæiske sikkerheds- og samarbejdskonference i 1975. Artiklen slutter dog med at konstatere, at der mod 70'ernes slutning kan spores en tendens til, at Xinhua News' dækning af Norden får en ny form, der dels tager sigte på at styrke Kinas rent økonomiske relationer med de nordiske lande, dels fremhæver neutralitet og tillægger Norden større vægt i europæisk sammenhæng.

1. Indledning

Kinas politiske manifestationer i de nordiske lande har været relativt beskedne i 1970'erne. Selv om de fire nordiske lande, Danmark, Finland, Norge og Sverige generelt har ført en politik, der gik ud på at have normale forbindelser med Folkerepublikken Kina, er forbindelserne mellem de forskellige nordiske stater og Kina forblevet på et lavt niveau. Til trods for at de tidligt optog officielle forbindelser med Kina, har de nordiske lande ikke på nogen måde haft en pionerrolle i Kinas intensiverede kontakter til Vesteuropa på det diplomatiske, militære, handelsmæssige og kulturelle område. Forholdet mellem Kina og de nordiske lande er fulgt i kølvandet på den politiske udvikling mellem Kina og nogle andre vesteuropæiske lande, USA, Canada og Japan.

Kina har ikke indført en samlet betegnelse for Danmark, Finland, Norge og Sverige. "Skandinavisk", "nordeuropæisk" eller "nordisk" er de betegnelser, der bruges til at beskrive det område, der dækkes af alle eller nogle af landene. Det kontroversielle ord skandinavisk, der i angel-saksisk sprogbrug betyder Danmark, Sverige og Norge, udvides af kineserne ofte til at dække alle fire lande. Ordet afspejler det kinesiske sprogs ukomplicerede terminologi mht.

Marita Siika:

Kina ser på Norden - behandlingen af Skandinavien i Kina's internationale nyhedsmedier

Artiklen er en analyse af, hvordan det kinesiske nyhedsbureau, Xinhua News dækker nordiske problemer i sin nordiske udgave. Artiklen gennemgår detaljeret omtalen af Norge, Finland, Danmark og Sverige i dette blad i perioden 1973-78. Da Xinhua News midt i 70'erne for alvor tog de nordiske lande op, var årsagen først og fremmest, at disse landes problemer med Sovjetunionen kunne bruges i Kinas anti-sovjetiske propaganda. Dette gælder især for perioden omkring, og de første år efter, den europæiske sikkerheds- og samarbejdskonference i 1975. Artiklen slutter dog med at konstatere, at der mod 70'ernes slutning kan spores en tendens til, at Xinhua News' dækning af Norden får en ny form, der dels tager sigte på at styrke Kinas rent økonomiske relationer med de nordiske lande, dels fremhæver neutralitet og tillægger Norden større vægt i europæisk sammenhæng.

1. Indledning

Kinas politiske manifestationer i de nordiske lande har været relativt beskedne i 1970'erne. Selv om de fire nordiske lande, Danmark, Finland, Norge og Sverige generelt har ført en politik, der gik ud på at have normale forbindelser med Folkerepublikken Kina, er forbindelserne mellem de forskellige nordiske stater og Kina forblevet på et lavt niveau. Til trods for at de tidligt optog officielle forbindelser med Kina, har de nordiske lande ikke på nogen måde haft en pionerrolle i Kinas intensiverede kontakter til Vesteuropa på det diplomatiske, militære, handelsmæssige og kulturelle område. Forholdet mellem Kina og de nordiske lande er fulgt i kølvandet på den politiske udvikling mellem Kina og nogle andre vesteuropæiske lande, USA, Canada og Japan.

Kina har ikke indført en samlet betegnelse for Danmark, Finland, Norge og Sverige. "Skandinavisk", "nordeuropæisk" eller "nordisk" er de betegnelser, der bruges til at beskrive det område, der dækkes af alle eller nogle af landene. Det kontroversielle ord skandinavisk, der i angel-saksisk sprogbrug betyder Danmark, Sverige og Norge, udvides af kineserne ofte til at dække alle fire lande. Ordet afspejler det kinesiske sprogs ukomplicerede terminologi mht.

stedsbestemmelse (bei-ou) (Nord-Europa).

På den anden side finder man i den kinesiske adfærd over for området klare tegn på, at det opfattes som en samlet blok af lande. Normalt behandles disse fire lande således ens, når regeringsdelegationer eller delegationer inden for videnskab, teknologi, handel, sport og lignende besøger alle landene på den samme tur. Ydermere er større aftaler blevet truffet stort set samtidig med hvert enkelt nordisk land. De nordiske lande har tilsyneladende optrådt på samme måde. Hvis er initiativet?

Det var givetvis de nordiske lande, der etablerede denne praksis ved tidlig og samtidig anerkendelse af Kina og ved en samlet politik over for Kina i FN. Men det har også været naturligt og fordelagtigt for Kina, fordi Norden i en vis udstrækning udgør et politisk, kulturelt og økonomisk ensartet område.

Yderligere kan man se på de vigtigste af de kinesiske embedsmænd, som har ledet den institutionaliserede adfærd over for de nordiske lande. Det er Wang Dong fra det kinesiske udenrigsministeriums departement for vesteuropæiske forhold og Geng Biao fra det kinesiske kommunistpartis departement for internationale forbindelser. De er tidligere ledere af disse institutioner og har begge en fortid som ambassadør i Stockholm. Det kan hævdes, at der i det kinesiske diplomatiske korps eksisterer en vis 'forståelse' for problemerne i de forskellige regioner, der arbejdes med. Dette betyder dog ikke nødvendigvis, at diplomater, der har været udstationeret i samme region, danner særlige geografiske interessegrupper. Den regionale specialisering i det kinesiske udenrigsministerium fremmer imidlertid tendensen hertil.

Siden først i 1950'erne har der været en vis koordinering mellem de forskellige Kina-venskabsforeninger i de nordiske lande. De små pro-kinesiske venstregrupper og -partier i Norden er ofte blevet behandlet som en samlet gruppe af kineserne. For at sige det kort er den institutionaliserede kinesiske adfærd over for de nordiske lande solidt funderet på de forskellige officielle kinesiske niveauer.

Man kan ligeledes se etableringen af et Xinhua kontor (Xinhua er det officielle kinesiske nyhedsbureau) i Stockholm i 1970 som udtryk for en sammenhængende kinesisk forståelse af Norden. Korrespondenten var også hovedansvarlig for at rapportere nyt fra Norden indtil 1974, da et nyt Xinhua kontor åbnede i Helsinki. I 1978 blev en ki-

nesisk korrespondent permanent stationeret i København. Imidlertid betjener såvel Xinhua's finske som danske kontor kun Beijing (Peking), og derfor skal selv rapporter om Finland og Danmark sendes via Beijing, selv om de skal offentliggøres i Xinhua's publikation i Stockholm. Som kontrast til denne politik, der behandler Norden som en enhed, har det imidlertid været småt med kinesiske erklæringer, der omtaler Norden som en sammenhængende enhed. Nordisk Råd har ikke tiltalt kineserne politisk på samme måde som for eksempel balkanlandenes forhandlinger om samarbejde.¹ Det kan hævdes, at Kina har en mere umiddelbar interesse i balkanlandene som en samlet blok mod Sovjetunionen end i det rigere og mere stabile Norden. Alligevel er det dog besynderligt i lyset af det kinesiske forsvar for vestlige unioner som EEC, Europarådet og NATO, at der ikke er blevet agiteret mere for den traditionelle politiske enhed mellem de strategisk vigtige nordiske lande. Kineserne tillægger ikke en sådan løs 'edderkoppespinds-agtig' integration tilstrækkelig politisk betydning til, at det er værd at fremhæve. "Der sker ikke noget"² var et kinesisk svar på spørgsmål om årsagen hertil. Kort sagt, Kinas officielle regeringspolitik behandler de nordiske lande som en samlet enhed, mens kinesiske udtalelser om regionen angår landene enkeltvis.

De nordiske landes politiske problemer tiltrak sig først kinesisk opmærksomhed midt i 1970'erne, da den europæiske sikkerhedskonference skulle afholdes i Helsinki. På samme tid voksede de nordiske landes strategiske betydning, hvilket resulterede i omtale af den politiske situation i den kinesiske presse. Sammenlignet med andre europæiske lande blev de nordiske lande først relativt sent inddraget i kinesiske erklæringer.

Tidligere i 70'erne tilkendegav Kina billigelse af de nordiske landes, især Sveriges, politik på visse områder, for eksempel den klare svenske modstand mod den amerikanske krig i Indokina og dets holdning til problemet i Tjekkoslaviet i 1968. Forhenværende statsminister Olof Palme blev citeret for udtalelser angående supermagtshegemoni, Vietnam og små nationers rettigheder.³ Generelt kan det

1) XN 242, 21.10.1974, pp. 9-11; BR 21, 20.5.1977, p. 29 og p. 31.

2) Interview med Huang Szu-hsien, korrespondent ved Xinhua News Agency, Helsinki, 13.11.1980.

3) XN 33, 12.2.1973, p. 2; XN 94, 28.4.1973, p. 1; XN 176, 9.8.1973, p. 3; XN 139, 15.6.1974, pp. 5-6.

imidlertid siges, at Kinas interesse i at tage stilling til nordiske forhold i sine udenlandske publikationer frem til 1974 kun kom frem via citater fra venstrefløjspressens reportager fra strejker og demonstrationer.⁴ Generelt kan det imidlertid siges, at Kinas interesse i at tage offentlig stilling til nordiske forhold er ringe.

Da hovedvægten i Kinas politiske angreb skiftede fra angreb på USA til angreb på Sovjetunionen, betød det, at Norden tiltrak sig større kinesisk opmærksomhed end tidligere. Regionens strategiske såvel som økonomiske problemer blev vigtigere i den samme periode og bidrog ligeledes til at tiltrække den kinesiske opmærksomhed. De norske off-shore områder viste sig at være rige på olie og fisk, et værdifuldt råstof og en vigtig fødevare, som begge var af betydelig international interesse. Norges og Islands aktioner for at udvide deres territorialfarvand fik international opmærksomhed.

På den anden side havde Sovjetunionen også store interesser i disse off-shore områder. Den startede i begyndelsen af 1970'erne opførelsen af sin første flådebase på Kola halvøen, hvorfra det var nødvendigt med fri passage til Atlanterhavet og Nordsøen. Norges udvidelse af sine territorialfarvande blev derfor opfattet som skadelige for Sovjetunionens interesser først og fremmest af strategiske årsager, men også af økonomiske. Andre konkrete problemer, hvor Sovjetunionen var den modstående part, var de uløste problemer om rettighederne til Spitsbergen øgruppen og principperne for en optegning af Barentshavet.

Da detente ånden nåede et højdepunkt på den europæiske sikkerhedskonference med slutakten i sommeren 1975, så kineserne, der var imod denne udvikling, sig nødsaget til at udbrede deres synspunkter også i det detente venlige Norden. De begyndte at angribe detente begrebet ved at udnytte den stigende spænding fra de ovennævnte og andre lokale kontroverser.

2. Materiale

Denne artikel analyserer den skiftende kinesiske udgivelsespolitik over for de fire nordiske lande Norge, Finland, Danmark og Sverige

4) XN 34, 13.2.1973, p. 4; XN 65, 23.3.1973, p. 5; XN 147, 6.7.1973, p. 8; XN 114, 15.5.1974, p. 9; XN 119, 21.5.1974, p. 4; XN 160, 11.7.1974, p. 12; XN 200, 2.9.1974, p. 12; XN 263, 18.11.1974, p. 19; XN 271, 28.11.1974, p. 4; XN 273, 30.11.1974, p. 8.

i publikationen Xinhua News, Stockholm i perioden 1973-78. Publikationen, der er regionalt organ for det kinesiske nyhedsbureau distribueres til alle de nordiske lande, og præsenterer den kinesiske vurdering af hjemlige og globale problemer. Rapporter, artikler og kommentarer om de nordiske lande udtrykker således det kinesiske synspunkt, som ønskes offentliggjort i regionen.

Xinhua News begyndte i 1975 at udkomme i to udgaver, en ugentlig og en daglig, efter i fire år kun at være kommet daglig. Den ugentlige udgave er denne artikels hovedkilde, fordi dens oplag er dobbelt så stort som den daglige udgaves.⁵ En anden kilde med primærmateriale er Beijing Review, det officielle, engelsksprogede kinesiske tidsskrift.

Når man analyserer erklæringer, som den kinesiske presse har offentliggjort om de forskellige nordiske lande, må man tage den 'grad af ansvar', som Kina tager for erklæringen i betragtning. Kineserne benytter sig af forskellige kilder i deres udgivelsespolitik. Der kan være tale om kommentarer og artikler fra deres egne korrespondenter, citater fra pro-kinesiske venstrebløjsblade i andre lande, fra erklæringer afgivet af udenlandske regeringer eller deres officielle talsmænd, af individuelle udenlandske politikere og endelig om citater fra den udenlandske presse. Man kan hævde, at kilden ud over at antyde nyhedens vigtighed, antyder i hvilken udstrækning Kina er enig i det fremførte synspunkt. Det sker, at en udtalelse offentliggjort i den udenlandske presse citeres i et af de kinesiske blade uden en selvstændig kommentar, som kunne irritere den pågældende udenlandske regering. På samme måde kan Kina undgå at tage stilling som en del af dets generelle politik. Kun kommentarer og artikler af Xinhuas egne korrespondenter kan betragtes som Kinas egne synspunkter.

De forskellige former for artikler i de kinesiske blade kan også analyseres kronologisk. Xinhua havde således i lang tid brugt citater fra de ovennævnte kilder, før der kom selvstændige kinesiske kommentarer om de nordiske lande. Normalt har citater fra lokale eller udenlandske venstrebløjsblade allerede på et tidligt tidspunkt givet udtryk for de basale, generelle kinesiske synspunkter,

5) Xinhua News Weekly's oplag er på mere end 300, mens den daglige udgaves oplag er på mellem 100 og 200. Interview med korrespondent Fang, Xinhuas Stockholm kontor 2.1.1981.

som Xinhua først offentliggør længe efter på et mere belejligt tidspunkt. Et eksempel herpå har vi i et langt Xinhua citat fra den amerikanske venstrebløjsavis "The Call" i februar 1975. Citatet drejede sig udelukkende om nordiske forhold og pegede på begivenheder, der tidligere var blevet omtalt i den nordiske presse.⁶ Citatets formål var at fordømme detente begrebet; men dette i sig selv antydede også Kinas voksende interesse i at dække Norden.

3. Norge

Hovedemnet blandt den kinesiske presses nyheder fra Norge har været den politiske diskussion mellem Sovjetunionen og Norge om de arktiske områder. Denne diskussion har fået den bredeste dækning i de kinesiske blade, såvel mht. Xinhuas egne kommentarer som mht. citater fra den udenlandske presse. De hyppigst offentliggjorte nyheder har imidlertid været citater fra norske regeringserklæringer, og fra udtalelser af militære og politiske personer om Norges planer om at øge forsvarsbudgettet,⁷ om at omstrukturere forsvaret,⁸ og om forskellige norske aktioner og protester over for Sovjetunionen.⁹ De åbne uenigheder mellem Sovjetunionen og Norge har givet kineserne tilstrækkeligt med officielt råmateriale til trykning af antisovjetiske artikler. De andre kilder, dvs. norske aviser og endda norske venstrebløjsblade, har stået i baggrunden, når Xinhua har udvalgt rapporter om Norge til de kinesiske publikationer. Rapporter om antisovjetiske demonstrationer organiseret af venstrebløjsgrupper i Norge¹⁰ har imidlertid givet ekstra styrke til Kinas antisovjetiske kampagner.

Kinas kampagner mod Sovjetunionen blev forbundet med bredere problemer, hvor Kina havde taget klar stilling. De norske problemer med Sovjetunionen blev forbundet med den kinesiske holdning til den europæiske sikkerhedskonference og visse uenigheder på havrets-

6) XN 16, 27.2.1975, pp. 6-7.

7) XN 236, 15.10.1973, p. 15; XN 7, 12.2.1976, p. 11; XN 20, 13.5.1976, p. 11; XN 14, 6.5.78, p. 3.

8) XN 32, 6.2.1974, p. 3; XN 29, 22.5.1975, p. 5.

9) XN 41, 14.8.1975, p. 8; XN 30, 22.7.1976, p. 6; XN 18, 4.5.1978, p. 31; XN 50, 2.10.1975, p. 8; XN 32, 5.8.1976, p. 1.

10) XN 263, 18.11.1974, p. 19; XN 29, 15.7.1976, p. 15; XN 50, 2.10.1975, p. 25; XN 45, 30.9.1976, p. 12.

konferencen. Kommentarer fra Xinhua omtalte Norge som et lille land, der blev angrebet af supermagterne på havretsområdet.¹¹ Kina støttede i disse kommentarer Norges planer om at udvide sit territorialfarvand. Dette var i overensstemmelse med Kinas holdning på FNs havretskonference, hvor det støttede etableringen af en 200 sømils økonomisk zone.¹² Ud over de sædvanlige angreb på Sovjetunionen fremhævede Kina i forbindelse med Norge også "den anden supermagt".¹³

Xinhuas korrespondent, der er stationeret i Stockholm, besøgte Nordnorge i 1974. Turen resulterede i artikler, hvoraf en blev trykt i Xinhua News i oktober 1974. Den indeholdt såvel en vestligt inspireret journalistisk beskrivelse af området som rapporter om de vigtigste konfliktpunkter i de norsk-sovjetiske uenigheder om maritime spørgsmål.¹⁴ Turen fandt sted samtidig med den internationale havretskonference. De beskyldninger, der blev fremsat over for Sovjetunionen for at opnå større kontrol med Barentshavet, for at bryde fiskeriaftaler med Norge og for at true Norge med store militærbaser på Kola halvøen, kan derfor ses som en del af Kinas principielle syn på havområder: at begrænse USAs og Sovjetunionens handlefrihed og frie passage på alle have.¹⁵ Men rapporten fra besøget kan også ses i lyset af den kinesiske modstand mod den kommende europæiske sikkerhedskonference. Supermagternes strid omkring Norge blev i artiklen fremhævet som værende i strid med europæisk sikkerhed og detente.¹⁶

Efter Helsinki mødet fremhævede kineserne hyppigere forholdet mellem Norge og Sovjetunionen. Målet hermed var udelukkende at understrege spændingen i de nordlige områder, dvs. de ufrugtbare resultater af den europæiske sikkerhedskonference. Denne kampagne var naturligvis beregnet for den europæiske, primært den nordiske opinion. Imidlertid kan de lange artikler om Norges problemer med

11) XN 248, 28.10.1974, p. 3; XN 48, 21.10.1976, pp. 4-5.

12) Tale af en kinesisk delegat i Caracas. United Nations Documents. A/CONT. 62/SR.25. 4.7.1974, pp. 5-6.

13) XN 220, 25.9.1974, p. 4; XN 248, 28.10.1974, pp. 2-4.

14) XN 248, 28.10.1974, pp. 2-4.

15) BR 26, 28.6.1974, pp. 14-15.

16) XN 248, 28.10.1974, pp. 2-4.

Sovjetunionen, der blev trykt i Beijing Review,¹⁷ også ses som led i en anden kinesisk kampagne, nemlig mod sovjetiske planer om en asiatisk sikkerhedskonference.

I 1976 offentliggjorde Xinhua sine væsentligste kommentarer til de norsk-sovjetiske problemer i et par større artikler, der forbandt tidligere spredte emner. De blev skrevet i såvel Beijing som Stockholm, de vigtigste på Xinhuas Beijing kontor, hvilket antyder endnu større opmærksomhed over for Norge. Kineserne hævdede, at "Sovjetunionen har i de sidste år prøvet at annektere Norges Spitsbergen øer i det Arktiske Ocean for at omdanne dem til en fremskudt base til omgåelse af Vesteuropa nordfra".¹⁸ Dette tema om faktisk sovjetisk angreb gennem norsk territorialfarvand blev gentaget i andre kommentarer.¹⁹

Herudover samlede kommentarerne sammen på de sovjetisk-norske uenigheder og gennemgik historierne omkring Spitsbergen og Barentshavet, deres militære og økonomiske vigtighed, de sovjetiske raketprøver i og omkring Barentshavet og de sovjetiske protester mod norske seismiske undersøgelser i området.²⁰

Kineserne diskuterede de norske problemer i lange artikler, men undlod dog at behandle andre, relevante emner. Således blev der for eksempel lagt vægt på Norges problemer med Sovjetunionen i forbindelse med den norske udvidelse af den økonomiske zone, mens Norges problemer med EEC overhovedet ikke blev nævnt; og det selv om EEC var det virkelige problem for de norske planer.²¹

De kinesiske erklæringer om Norge har kun været en del af Kinas generelle udenrigspolitiske kampagner, først og fremmest rettet mod Sovjetunionen. Sammenlignet med de andre nordiske lande er der flest kinesiske kommentarer om Norge, selv om de for det meste holder sig inden for rammerne af officielle norske erklæringer. Kineserne har blot tilsat den stærke anti-sovjetisme.

17) BR 51, 21.12.1973, pp. 4-5; BR 33, 15.8.1975, p. 29; BR 39, 23.9.1977, pp. 22-23; BR 43, 21.10.1977, pp. 25-26.

18) XN 16, 15.4.1976, p. 4.

19) XN 48, 21.10.1976, p. 4; BR 39, 23.9.1977, pp. 22-23; BR 43, 21.10.1977, pp. 25-26.

20) XN 16, 15.4.1976, pp. 4-6; XN 48, 21.10.1976, pp. 4-5; XN 7, 17.2.1977, pp. 3-5.

21) Hilary Allen, Norway and Europe in the 1970s, Oslo-Bergen-Tromsø: Universitetsforlaget, 1979, p. 233 og p. 241.

4. Finland

Kinesiske erklæringer om Finland var meget fåtallige indtil 1976. Xinhua har ikke refereret finske officielle udtalelser så tit som norske af den simple grund, at finske regerings-, parlaments- og militærrepræsentanter ikke afgiver erklæringer af en sådan karakter, at det kan tiltrække det officielle kinesiske nyhedsbureaus opmærksomhed. Xinhuas citater fra sådanne kilder omhandler blot emner som forværring af Finlands handelsbalanceunderskud,²² styrkelse af Finlands forsvar,²³ og et problem med sovjetisk fiskeri i territorialfarvandet ved Åland.²⁴ Disse emner tåler dog ikke sammenligning med de norske problemer. Der har ikke været rapporter om venstrefløjsdemonstrationer i Finland af samme slags som i Norge. Xinhua har ikke refereret noget finsk venstrefløjsblad i spørgsmål om Finland og Sovjetunionen. Tværtimod har de citater, der er bragt fra den finske venstrefløjspresse, alle omhandlet globale emner.

Den positive kinesiske holdning over for den finske politiske situation kan let bekræftes af kinesiske kommentarer, hvor hele Nordens sikkerhed analyseres. I sådanne artikler forbindes Finland ikke direkte med sovjetiske trusler af samme karakter, som Norge er udsat for. Længden af den fælles norsk-sovjetiske grænse bestemmes præcist i de kinesiske beretninger,²⁵ mens den flere gange længere finsk-sovjetiske grænse overhovedet ikke nævnes. Ingen specifikke geografiske områder, der er forbundet med Finland, fremhæves på samme måde som Barentshavet og Spitsbergen.

Selv da Beijing Review rapporterede om sovjetiske kampøvelser nord for Leningrad, tilføjedes det vagt, at Sovjetunionen "tog de nærliggende nordeuropæiske lande som imaginære fjender".²⁶ Ligeledes har Xinhua ikke forbundet Finlands navn med de sovjetiske anlægsarbejder på hovedveje, dobbeltsporede jernbaner eller udvidelsen af kanalen fra den Finske Bugt til Hvidehavet, selv om Kina anser hvert enkelt af disse projekter for at være militær-strategiske.

22) XN 163, 15.7.1974, p. 6; XN 257, 9.11.1974, p. 8.

23) XN 24, 10.6.1976, p. 3; XN 17, 27.4.1978, p. 30.

24) XN 32, 5.8.1976, p. 6.

25) XN 248, 28.10.1974, p. 3.

26) BR 39, 23.9.1977, p. 22; XN 48, 21.10.1976, p. 5; XN 27, 1.7.1976, p. 5.

Også i disse tilfælde taler artiklerne om 'områderne nær Nordeuropa'.²⁷

Mens Kina således har undgået at bruge Finland på samme måde som Norge som eksempel i kampagnen mod Sovjetunionen, har det imidlertid mht. områder langt fra Norden brugt ordet 'finlandisering' i dets negative betydning, og det har endda anset et stykke af Sovjetunionen for at være en del af det historiske Finland.²⁸ Men Xinhua har ikke haft så lang tids dækning af Finlands relationer med Sovjetunionen som af Norges, ligesom kommentarerne om Finland synes at have været mindre præcise end kommentarerne om Norge. Dette mønster er dog blevet afprøvet i to tilfælde: Finland som værtsland for den europæiske sikkerheds- og samarbejdskonference i 1975 og de finske diskussioner i 1976 om fortolkningen af den finsk-sovjetiske traktat om venskab og gensidig bistand og samarbejde.

I første halvdel af 70'erne arbejdede Finland hårdt for at organisere den europæiske sikkerhedskonference. Ud over det praktiske arbejde med at afholde konferencens 1. og 3. etape i Helsinki fungerede den finske ambassadør, Ralph Enckell, som særlig forhandler for de deltagende lande. En heldig gennemførelse af konferencen var et selvstændigt mål for finsk udenrigspolitik. På den anden side førte Kina i alle medier en stærk kampagne mod konferencen. Der blev samlet og offentliggjort erklæringer fra den udenlandske presse, hvori der blev stillet spørgsmålstegn ved konferencens udsigt til succes. De kinesiske presserapporter fra konferencens begyndelsesfase var helt igennem negative, og der blev lagt vægt på de vanskeligheder, der var med at opnå enighed endda om dagsordenen. Kineserne hævdede, at detente er umulig i Europa, som de anser for at være brændpunktet i supermagternes kamp om verdensherredømme. De anså oprustningen i Europa for at være i modsætning til detente og til sikkerhedskonferencen, og de var imod anstrengelserne for at stabilisere de politiske forhold i Europa, først og fremmest de øst-europæiske grænser. Kina foretrak et ustabilt Europa.²⁹ Således ud-

27) Ibid.

28) Michael B. Yahuda, China's Role in World Affairs, London, 1978, p. 153.

29) De følgende artikler viser eksempler på den kinesiske holdning til den europæiske sikkerhedskonference.

BR 51, 21.12.1973, pp. 4-5; BR 28, 11.7.1975, p. 21; XN 48, 1.3.1973, p. 5; XN 129, 12.6.1973, pp. 12-14; XN 190, 21.8.1974, pp. 3-5; XN 37, 17.7.1975, pp. 18-20.

viste såvel Kina som Finland intens aktivitet i forbindelse med den europæiske sikkerhedskonference, men deres mål var fuldstændig modsatte.

De kinesiske erklæringer kritiserede imidlertid ikke Finland for dets rolle ved afholdelsen af konferencen. Finlands navn blev end ikke nævnt i denne forbindelse, selv om kinesiske regeringsembetsmænd i private samtaler kunne betegne Finlands rolle som bydrengens. Til gengæld gengav Xinhua på dette tidspunkt usædvanlig mange artikler fra den finske venstrefløjspresse. En af dem fordømte direkte den europæiske sikkerhedskonference, dog uden at kritisere Finlands rolle.³⁰ De mange citater, Xinhua under konferencen bragte fra finske venstrefløjblade, antyder, at Kina ønskede at lægge vægt på eksistensen af egne synspunkter i Finland. Generelt havde de kinesiske rapporter om konferencens forberedelse og afholdelse til formål at fremhæve supermagternes ønske om en permanent deling af Europa i interessesfærer. De fordele, som mellemstore og små lande kunne opnå, blev ikke eksplicit diskuteret, hvilket gør fraværet af kinesiske rapporter om Finlands rolle på konferencen naturligt.

Den samme tendens viser sig i kinesiske kommentarer til forslaget om en atom-fri zone i Nordeuropa. Kina er modstander af en sådan plan, hvis Sovjetunionen ikke går med i aftalen med den nordøstlige del af sit territorium. Men selv om præsident Kekkonen som den første fremsatte forslaget om en atom-fri zone allerede i 1963,³¹ undlader kineserne helt at nævne dets oprindelse og nøjes med at fremhæve, at "Sovjetunionen i årevis har råbt om etablering af en atom-fri zone i Nordeuropa".³²

Kina har imidlertid også sat rampelys på Finland på samme måde som på Norge i forbindelse med Barentshavet og Spitsbergen. Denne helt nye behandling dukkede op efter, at den sovjetiske bog fra 1976 "30 års godt naboskab" havde givet anledning til en større

30) BR 28, 11.7.1975, p. 21.

31) Kustaa Vilkuna (ed.), Urho Kekkonen, Puheita ja kirjoituksia. II. Puheita presidenttikau delta 1956-1967, Helsinki, p. 284.

32) XN 12, 23.3.1978, pp. 20-21.

hjemlig debat i Finland.³³ Bogen indeholder en fortolkning af den sovjetisk-finske venskabs- samarbejds- og bistandsaftale fra 1948. Den sovjetiske bog fik betydelig opmærksomhed i Finland og fremkaldte en national debat om den 'rigtige' fortolkning af aftalen. Først på dette tidspunkt refererede den kinesiske presse til den finske diskussion og påstod, at Sovjetunionen prøvede at tvinge Finland til at opgive sin neutralitetspolitik og indgå en de facto militæralliance med sin østlige nabo.³⁴ Men Xinhua angreb ikke selve aftalens eksistens, kun den sovjetiske fortolkning.

Den skarpe tone fortsatte kort tid efter, da den sovjetiske ambassadør i Finland rejste en debat ved at foreslå, at Sovjetunionen og Finland i 1977 skulle fejre den russiske oktoberrevolutions 60 års dag og den finske uafhængighedsdag sammen. En artikel herom blev trykt i såvel Renmin Ribao og Beijing Review.³⁵ Kineserne knyttede de ovennævnte diskussioner sammen med dette forslag og hævdede, at "Sovjetunionen under dække af 'godt naboskab' og 'samarbejde' i årevis har haft planer om at få Finland, der er et suverænt land, under sin kontrol."³⁶

Xinhua trykkede endnu en kommentar om Finlands forhold til Sovjetunionen. Den angik en artikel i det sovjetiske "Literaturnaja Gazeta", som havde kommenteret en tale af den finske forsvarskommandør Lauri Sutela. Bladet anså Sutelas udtalelse, hvori han understregede behovet for et stærkere finsk forsvar, for at være i modstrid med detente ånden. Den kinesiske kommentar angreb den sovjetiske artikel og hævdede, at "hensigten var at kue Finlands vilje til at styrke det nationale forsvar ... og undergrave dets uafhængighed og suverænitet".³⁷

I de tre ovennævnte tilfælde opmuntrede interne finske debatter Kina til at offentliggøre anti-sovjetiske artikler knyttet direkte til Finland. Artiklerne indeholdt imidlertid også udtalelser om Finlands politiske status. Deres centrale, gentagne tema var Finlands uafhængighed, suverænitet og neutralitet. Kina afviste den udlæg-

33) T. Bartenjev, J. Komissarov, Tridsat'let dobrososedstva. K istoriji sovetsko-finlandskih otnošenij. Izdatel'stvo meždunarodnyje otnošenija, Moskva 1976.

34) XN 53, 18.11.1976, pp. 9-10; XN 54, 25.11.1976, pp. 14-17.

35) BR 51, 17.12.1976, p. 24; XN 57, 16.12.1976, pp. 16-17.

36) Ibid.

37) XN 30, 21.7.1977, pp. 15-16.

ning af historien, hvorefter Finland vandt sin selvstændighed ved sovjetisk godhed, og erklærede, at "det finske folk vandt uafhængighed for deres land ved langvarig kamp".³⁸

Den kinesiske fortolkning lægger udelukkende vægt på den lange kamp mod zarstyret. Formuleringen 'langvarig kamp' antyder paralleller til de langvarige befrielseskampe i den tredje verden. Den kinesiske opfattelse af Finland er derfor, at Finland er et land, som har vundet sin uafhængighed ved en langvarig kamp mod zar-Rusland. Eftersom Kina anser Sovjetunionen for at være en simpel fortsættelse af Romanov-dynastiet, opfatter det de omtalte tre hændelser (bogen "30 års godt naboskab", forslaget om fælles festligheder og kritikken af Sutelas tale) som forsøg på at fortsætte det zaristiske herredømme over Finland.³⁹

Kina vælger ikke at skelne mellem opnåelsen og bevarelsen af Finlands selvstændighed og ser bort fra historiske forandringer i de forløbne 60 år. Det kinesiske mål er helt klart at understrege, at Finland er et lille land, som ligesom andre små lande må kæmpe mod de store for at bevare sin selvstændighed.

Den kinesiske vægt på finsk neutralitet er interessant, fordi Kina tidligere i mere generelle artikler har omtalt Østrig, Sverige og Svejts som de neutrale lande i Vesteuropa.⁴⁰ Finland er aldrig blevet medregnet i denne gruppe lande. I disse nyere artikler har Kina imidlertid brugt ordet neutralitet om Finland i forskellige forbindelser som "at opgive dets neutralitet",⁴¹ "at sabotere Finlands neutralitet",⁴² "at opgive dets neutralitetspolitik",⁴³ og "at anerkende Finland som et neutralt land".⁴⁴ Når vi ser alle disse omtaler af Finland som et neutralt land, må vi tage i betragtning, at de er fremkommet i kinesiske artikler, hvis hovedformål er at fordreje sovjetisk politik, der er dog ikke tale om citater fra

38) XN 57, 16.12.1976, p. 17.

39) XN 30, 21.7.1977, p. 16.

40) Survey of China Mainland Press 76-31, 6150, 23.7.1976, p. 146. XN 31, 29.7.1976, p. 16.

41) XN 57, 16.12.1976, p. 17.

42) XN 30, 21.7.1977, p. 16.

43) BR 51, 17.12.1976, p. 24; XN 54, 26.11.1976, p. 16.

44) Ibid.

finsk presse eller regerings-officials, men om ensidige kinesiske erklæringer. Tilsyneladende har Kina med den omtale, Finland har fået i disse artikler, taget mere aktivt stilling til karakteren af den finske neutralitet, ligesom officielle nordiske udtalelser er blevet brugt til at betegne vigtigheden af finsk neutralitet i Norden som helhed.⁴⁵

Denne tendens fortsætter i dag, hvor eksempelvis et Shanghai-møde har erklæret, at den finske neutralitet lever mere op til den moderne verdens krav end den forældede, tilbagetrukne svejtsiske neutralitet.⁴⁶ Af militære trusler mod Finlands neutralitet har Kina dog kun fremhævet truslen østfra.⁴⁷

Det forhold, at den kinesiske presse i 1976 begyndte at dække Finland mere direkte, kan ikke forklares udelukkende som resultat af den hjemlige finske debat eller af exceptionelle sovjetiske handlinger. Finland havde således tidligere oplevet ophidsede, hjemlige diskussioner af de finsk-sovjetiske forhold, uden at Kina havde taget stilling til dem. Som nævnt ovenfor havde Kina endda helt afholdt sig fra at nævne Finland i disse forbindelser. Nu blev imidlertid også disse gamle debatter behandlet i kinesiske artikler, hvor Sovjetunionen blev anklaget for at blande sig i Finlands indre anliggender. Dette skete ved at lægge pres på forskellige politiske grupper, på visse aviser, på den finske økonomi - især ved råoliehandel og fiskeri og endelig ved spionageaktiviteter.⁴⁸ Også Finlands rolle ved organiseringen af den europæiske sikkerhedskonference blev indirekte nævnt: "Finland vil stå på pinde for at tjene dets (Sovjets) detente politik over for vesten".⁴⁹

Efter den europæiske sikkerhedskonference ønskede Kina med forstærkede angreb på Sovjetunionen at vise, at den ikke havde været til nogen gavn. Som vist ovenfor begyndte større kommentarer om Norge at fremkomme i de kinesiske blade i 1976-77, og det var også på dette tidspunkt, at tonen ændredes i de kinesiske kommentarer om Finland. Den anden grund til Xinhuas forstærkede dækning af Finland

45) XN 24, 9.6.1977, pp. 22-23.

46) Journal de Geneve, 1.12.1980, p. 1, p. 7.

47) BR 39, 23.9.1977, pp. 22-23; XN 30, 21.7.1977, p. 16.

48) Ibid.

49) XN 54, 25.11.1976, p. 16.

var således, at det var blevet inddraget i den kinesiske kampagne mod Sovjetunionen. Herudover fremkom en ny form for propaganda mod den sovjetiske trussel. Den lagde vægt på faren for egentlige militære angreb på de nordiske lande. Xinhua havde beskrevet sådanne emner i forbindelse med Norge og benyttede den forstærkede spænding i Norden til at inddrage Finland i kampagnen. Det tydeligste tegn herpå er den kinesiske opfattelse af Sovjets hensigter over for Finland:

Sovjets forsøg på at opnå yderligere kontrol med Finland er helt klart en del af dets krigsforberedelser. De sovjetiske social-imperialister har planlagt at gøre Finland til en sikker gennemgang og et sikkert brohoved i tilfælde af angreb på Nordeuropa.⁵⁰

Den tredje grund til skiftet i den kinesiske dækning af Finland kan findes i Kinas samlede interesse i at rapportere om Nordeuropa såvel i som uden for regionen. Ved denne nyorientering i Kinas pressedækning blev Finland i Xinhuas publikationer en mere udtalt del af Norden.

Endelig kan man spørge sig selv, om der har været noget særligt bemærkelsesværdigt ved den kinesiske holdning til Finland i 1976-76, da skiftet i Xinhuas dækning fandt sted. I 1976 mistede Finland sin traditionelle særret til at importere store mængder af kinesiske soyabønner, hvorefter Finland var den næststørste aftager. De to følgende år var der overhovedet ingen soyahandel.⁵¹ Til sammenligning fortsatte den største importør af kinesisk soya, Japan, med at importere, dog i reducerede mængder.⁵² Det er dog nødvendigt at undersøge dette problem nærmere for at se, om der er en forbindelse herfra til den ændrede kinesiske pressedækning af Finland.

5. Danmark

Kinas offentlige interesse for Danmark begyndte at vise sig i dets blade på nogenlunde samme tid som interessen for Finland, dvs. i tiden omkring den europæiske sikkerhedskonference. Tidligere havde kineserne indskrænket sig til i en vis udstrækning at citere den

50) Ibid.

51) Finnish Trade Statistics, I A. 1975-78.

52) Japan Export & Import. Commodity by Country. Japan Tariff Association. 1975-78.

danske venstrefløjspresses dækning af strejker i Danmark.⁵³ Herudover var den kinesiske pressedækning af Danmark ubetydelig. Man kan dog nævne en enkelt detalje, da den minder om det kinesiske syn på Finland.

I en velkomstartikel i forbindelse med statsminister Poul Hartlings besøg i Beijing skrev Folkets Dagblad et stykke om Danmarks historie. Danmarks skæbne under 2. verdenskrig blev heri betegnet som "heroisk kamp mod den fascistiske aggression".⁵⁴ Opfattelsen af et lille kæmpende land genfindes i denne kinesiske fortolkning.

Først i 1975 begyndte Xinhua at offentlige erklæringer fra danske regeringstalsmænd om den sovjetiske militærtrussel mod Danmark og om behovet for at forhøje det danske forsvarsbudget. Bureauet gengav også officielle danske protester til den sovjetiske regering mod krænkelse af danske territorialområder.⁵⁵ Denne praksis mindede om politikken med at gengive norske officielle udtalelser i Xinhua News. Uenighederne mellem Danmark og Sovjetunionen var imidlertid ikke så store som dem mellem Norge og Sovjetunionen angående Barentshavet og Spitsbergen.

Alligevel blev Danmark inddraget i Xinhuas anti-sovjetiske kampagne med spørgsmålet om Warschawa-pagt tropper i Østersøen og diskussionerne om trussel mod de danske stræder, Bornholm og andre, mindre områder. Der har dog kun været en enkelt større kommentar skrevet af Xinhua selv.⁵⁶ Ud over de officielle udtalelser har den kinesiske presse citeret danske aviser og tidsskrifter. Xinhua News' selvstændige kommentar til danske forhold kom i forbindelse med en dansk debat om protest til Sovjetunionen mod, at dens flåde generede danske flådemanoøvrer. Den danske protest var afleveret den 1. juli. Den 3. juli skrev Xinhuas Stockholm kontor en rapport herom med citater fra den danske presse, og Xinhuas hovedkontor i Beijing offentliggjorde herefter kommentaren den 5. juli.⁵⁷ Der

53) XN 65, 23.3.1973, p. 5; XN 114, 15.5.1974, p. 9; XN 271, 28.11.1974.

54) RMRB, 18.10.1974.

55) XN 14, 13.2.1975, p. 7; XN 16, 27.2.1975, p. 21; XN 27, 8.5.1975, p. 10; XN 7, 12.2.1976, p. 21; XN 10, 4.3.1976, p. 4; XN 12, 18.3.1976, p. 20; XN 6, 10.2.1977, p. 20.

56) XN 28, 8.7.1976, pp. 17-18.

57) Ibid., pp. 23-24.

var således en livlig hjemlig debat, før Xinhua tog stilling til danske politiske problemer. Dette mønster var, som vi har set ovenfor, det samme, som Xinhua fulgte i kommentarerne om Finland. Kommentarerne om Danmark indskrænkede sig imidlertid til den militære situation. Xinhua betonedes naturligvis Danmarks ret til at afholde militærmanøvrer, og lagde derudover vægt på problemer, som beviste den kinesiske påstand om, at detente er det rene bedrageri.

Bortset fra denne ene artikel findes Kinas egne kommentarer om Danmark kun i forbindelse med kommentarer om hele Nordeuropa eller om det øvrige Vesteuropa. I sådanne artikler har kineserne sammenfattet de udtalelser, som de ovennævnte danske kilder har fremsat om dansk-sovjetiske problemer. Som tilfældet var med Finland har kineserne skærpet angrebene ved at samle de spredte officielle protester og udtalelser fra politikere og presse til deres egen, sammenhængende påstand: "Moskva truer Danmark militært i et forsøg på at få kontrol med de danske stræder og få gennemsejling til Nordsøen og Atlanten for dets østersøflåde".⁵⁸

Denne opfattelse svarer til opfattelsen af de sovjetisk-finske forhold, hvor kineserne hævdede, at Sovjetunionen forsøger at kontrollere Finland for at bruge det ved et angreb på Nordeuropa. Det er tydeligt, at Kina i sine ensidige erklæringer har forsøgt at skabe et billede af Norden som et område, hvor den sovjetiske trussel er tydelig. Men denne holdning er kun kommet frem i tiden omkring den europæiske sikkerhedskonference i Helsinki. De nordiske lande begyndte her at være en sammenhængende enhed i den antisovjetiske, kinesiske propaganda, på samme måde som EEC, ASEAN, balkanlandene og de østeuropæiske lande er det.

Kineserne opfatter imidlertid Danmark som det svageste led i det nordiske fællesskab, og kommentarer til danske forhold fremkommer oftest sammen med kommentarer om EEC og NATO.⁵⁹ Dette er i overensstemmelse med den danske selvforståelse. Det forklarer også, hvorfor Kina ikke kommenterer individuelle danske problemer med Sovjetunionen så højlydt, som tilfældet er med Norge og Finland.

Enkelte udtalelser af danske forsvarsministre og en artikel i

58) BR 39, 23.9.1977, p. 23.

59) XN134, 18.6.1973, p. 13; RMRB, 18.10.1974.

det danske tidsskrift "Fremtiden" falder i øjnene som de mest detaljerede. Artiklen i "Fremtiden" hedder "Den sovjetiske flåde skaber stor bekymring i Nordeuropa", og fremhæver samme temaer som dem, der fremhæves i den amerikanske venstrebløjsavis "The Call". Sådanne citerede temaer er især påstande om:

- at Sovjetunionen gør Østersøen til en indsø kontrolleret af Warszawapagten
- at Sovjetunionen foretager flådeopbygning i Østersøen og Ishavet som forberedelse til et stød mod vest⁶⁰
- observationer af hyppigere luft- og landgangsøvelser i Østersøen og understregning af Kolahalvøens strategiske betydning⁶¹

De samme temaer blev også refereret fra en folketingsdebat om forsvaret i 1977. Xinhua citerede udtalelser af danske politikere, som gik ind for øgede forsvarsudgifter, og som "kritiserede de politiske partier, der gik ind for ensidig dansk nedrustning".⁶² Der blev også citeret udtalelser, hvor Danmark blev betegnet som et relativt svagt led i forsvarsalliancen og som omringet af forskellige sovjetiske militærøvelser.⁶³ Citaterne omtalte adskillige konkrete steder, som blev anset for at være mulige mål for et sovjetisk angreb. En sådan præcis opremsning fremkom ikke i Xinhuas kommentarer og citater om Finland og Norge. Til trods for Danmarks spredte geografi bidrog denne gruppe præcise navne i de publicerede citater til at skabe mere diskussion om Danmarks militære situation. Kinesernes mål var tilsyneladende at sætte spørgsmålstegn ved den danske diskussion af detente og at sinke diskussionen om nedrustning.⁶⁴ På denne måde tog Xinhua indirekte stilling til den hjemlige danske forsvarsdebat og endda til NATO-forpligtelserne.

Den danske venstrebløjspresses bidrag til de kinesiske blade er ret begrænset i sammenligning med den norske venstrebløjs bidrag. Der er kun én artikel af denne slags fra "Arbejderavisen" i Xinhua News i den behandlede periode. Den omhandler ikke direkte dansk-

60) Se også XN 12, 18.3.1976, pp. 7-8.

61) Se også XN 30, 22.7.1976, pp. 22-23.

62) XN 6, 10.2.1977, pp. 20-22.

63) Ibid.

64) XN 57, 22.12.1977, pp. 28-29.

sovjetiske problemer, men diskuterer de nordiske lande som et samlet område og fremhæver nogle specifikke problemer, især de norske uenigheder med Sovjetunionen. Dette begrænsede antal kinesiske referencer til danske venstrefløjskommentarer til sovjetisk-danske spørgsmål kan ikke fortolkes på samme måde, som tilfældet var med Finland. Der er snarere tale om en parallel til manglen på Xinhuas egne kommentarer til de samme emner.

6. Sverige

Sverige er det eneste nordiske land, der i det foreliggende materiale har fået anerkendende kinesiske kommentarer på andre områder end anti-sovjetisme og planer om øgede forsvarsudgifter. Statsminister Palmes aktive modstand mod den amerikanske krig i Indokina blev hyppigt kommenteret i den kinesiske presse. Kineserne bifaldt ligeledes den svenske politik over for lande i den 3. verden. Alligevel handlede de fleste citerede regeringsudtalelser, venstrefløjsartikler og beskrivelser af demonstrationer om sovjetiske aktiviteter.

Kineserne tager svensk neutralitet for givet og har lagt vægt derpå ved omtale af udenlandsk støtte til deres egne holdninger. Sverige har ofte været nævnt sammen med Schweiz og Østrig i en særlig gruppe af neturale, vesteuropæiske lande. Kina har faktisk refereret positivt til disse landes politik. Således har Xinhua fremhævet svensk international politik ved at trykke et svar, statsminister Palme gav i Beograd på et spørgsmål om, hvilke fællestræk der er mellem svensk politik og alliancefri politik: "Vi er først og fremmest alliancefri. Vi er ikke knyttet til nogen af supermagtsblokkene".⁶⁵ Kineserne fremhævede ligeledes betydningen af den svenske neutralitet i Norden ved i en rapport at citere en udtalelse fra den svenske udenrigsminister Sven Andersson om "svensk neutralitetspolitik som et vigtigt led i det nordiske sikkerhedsmønster".⁶⁶

65) XN 139, 15.6.1974, pp. 5-6.

66) XN 14, 1.4.1976, p. 9.

Ud over selve neutraliteten har kineserne lagt mærke til den aktive svenske deltagelse i kritikken af de to supermagter. De har citeret Olof Palmes debat med Nixon regeringen om krigen i Indokina,⁶⁷ og de har bemærket rustningsrapporterne fra det svenske, internationale fredsforskningsinstitut.⁶⁸ De har ligeledes i detaljer citeret en leder i den svenske socialdemokratiske avis "Aftonbladet", hvori grundprincipperne i traktaten fra 1963 om delvist stop for atomprøvesprængninger blev kritiseret.⁶⁹ Den svenske leder fremsatte argumenter om traktaten, der mindede om dem, kineserne fremførte, da traktaten blev indgået.⁷⁰ Tidspunktet for disse citater skal understreges, fordi kineserne dengang dækkede de nordiske lande i ringe udstrækning. Tilsyneladende kædede Kina den svenske neutralitet sammen med dets egne erklæringer om internationale spørgsmål for derved at bruge den internationale anerkendelse af svensk neutralitet til opbakning af dets egne synspunkter. Dette giver Sverige en særlig status i den kinesiske presses politik over for Norden.

Xinhua har ikke rapporteret om konkrete politiske uenigheder mellem Sverige og Sovjetunionen på samme måde, som tilfældet er med Norge. Således fremkaldte en rapport om de vanskelige forhandlinger om opdelingen af kontinentalsokkelen i Østersøen ikke kampagnelignende skrivelser i Xinhua News. I den eneste omtale af forhandlingerne, der blev bragt i forbindelse med sammenbruddet i 1974 af den tredje forhandlingsrunde, blev de sovjetiske krav karakteriseret som uberettigede.⁷¹

Xinhuas citater af udtalelser fra svensk forsvarspersonale dannede et særligt mønster. Der blev ikke heri udpeget afgrænsede områder, der var udsat for sovjetisk trussel, som i Danmarks tilfælde. Alle dele af landet blev fremhævet i citaterne, der understregede striden mellem supermagterne som årsagen til den stigende spænding i det nordiske område. Således udelukkede Xinhua selv ikke sidst i

67) XN 33, 12.2.1973, p. 2; XN 94, 28.3.1973, p. 1; XN 142, 19.6.1974, p. 11.

68) XN 223, 27.9.1974, p. 9; XN 33, 19.6.1975, p. 11.

69) XN 174, 7.8.1973, pp. 3-4.

70) Alan Lawrance, China's Foreign Relations since 1949, London 1975, pp. 83-86.

71) XN 103, 2.5.1974, p. 14.

70'erne svenske citater, hvor USA er nævnt som en trussel mod den svenske neutralitet.⁷² Som vi har set tidligere, skete dette ikke i Finlands tilfælde. Dog blev der i Xinhuas svenske citater lagt mest vægt på den sovjetiske trussel mod Sverige.⁷³

Citaterne koncentrererede sig om at definere den svenske forsvarsdoktrin som neutralitetspolitik støttet af et stærkt forsvar, der er i stand til at slå effektivt igen mod enhver angriber, og som er tilstrækkeligt afskrækkende.⁷⁴ Xinhua bemærkede også en udtalelse i en rapport fra januar 1976 udsendt af den svenske regerings forsvarskomite, hvori det hed, at Sverige måtte udvikle og fremstille militært udstyr med egne midler.⁷⁵

De talrige citater fra officielle svenske udtalelser blev ledsaget af citater fra pro-kinesiske svenske grupper blade. Disse blev brugt på samme måde som de tilsvarende norske blade. Således bragte Xinhua citater fra artikler, der handlede om Sveriges og Nordens stilling i den globale udvikling. Disse citater kompenserede sammen med citaterne fra officielle svenske udtalelser reelt for mangelen på direkte kinesiske kommentarer til svenske forhold.

Xinhuas uddrag af den svenske venstrefløjspresse var lange. Formålet med dem var at præsentere den kinesiske hensigt med citater fra officielle svenske udtalelser. Således blev de officielle rapporter om sovjetiske spioner og om atom u-både i Østersøen knyttet sammen som svenske eksempler på den sovjetiske maritime trussel og ekspansion, som Kina hævder finder sted på alle have.⁷⁶ Denne påstand hang så på den anden side sammen med kampagnen mod detente forhandlingerne i Europa. Forestillinger om detente og nedrustning blev i disse citater hyppigt fremstillet som urealistiske.⁷⁷ Den europæiske sikkerhedskonference var naturligvis disse artiklers vigtigste offer, især i tiden før august 1975. Nogle måneder før Beograd mø-

72) XN 14, 6.4.1978, p. 16; XN 15, 13.4.1978, p. 20.

73) XN 14, 1.4.1976, p. 9; XN 145, 4.6.1974, p. 29; XN 155, 5.7.1974, p. 7; XN 13, 25.3.1976, pp. 23-24.

74) XN 21, 21.5.1976, pp. 9-10; XN 6, 5.2.1976, p. 11; XN 14, 1.4.1976, p. 9.

75) XN 6, 5.2.1976, p. 11.

76) XN 136, 11.6.1974, pp. 4-5; XN 145, 24.6.1974, pp. 23-24; XN 155, 5.7.1974, pp. 7-8.

77) Ibid.

det i 1977 citerede Xinhua det svenske kommunistparti for en udtalelse om, at supermagterne benyttede sikkerhedskonferencen til "at berolige de europæiske folk for at dække over deres krigsforberedelser".⁷⁸ Den svenske venstrefløj blev således refereret på et punkt, som også i en vis udstrækning omfattede finsk udenrigspolitik.

Et citat fra bladet "Stormklockan" er typisk for Xinhuas udtalte brug af svenske venstrefløjsskilder i sin nordiske udgave. Citatet advarede de nordiske lande "mod sovjetiske forsøg på at udplyn-dre Nordeuropas naturressourcer".⁷⁹ Dette citat antyder direkte kinesisk modstand mod planer om udvidet økonomisk samarbejde mellem de nordiske lande og Sovjetunionen som en del af samarbejdet mellem Europa og Sovjetunionen.⁸⁰ Det skal igen understreges, at der længe har været sådanne samarbejds-programmer mellem Finland og Sovjet. Xinhua valgte imidlertid en svensk kilde til at kritisere denne udvikling.

Som konklusion kan man sige, at Xinhua har brugt artikler og udtalelser fra den svenske venstrefløj i større udstrækning og mere direkte, end det har været tilfældet med noget andet nordisk land. Dette forhold må skyldes den svenske neutralitet snarere end forskelle på venstrefløjsgrupperne i Norden.

Sammenlignet med Norge og Finland har Xinhua derimod kun haft få selvstændige kommentarer om svenske forhold. I perioden 1973-78 bragte Xinhuas Stockholm udgave fem selvstændige kommentarer om Norge, fire om Finland, en om Danmark og to om Sverige. En af de to om Sverige lignede kommentarerne om de tre øvrige lande. Xinhua brød ind i en debat mellem Sverige og Sovjetunionen om atom u-både i Østersøen. Kommentaren "Hvem skærper spændingen i Nordeuropa?" blev bragt efter, at Tass havde bragt en kritisk artikel om den svenske regerings protest mod u-bådene.⁸¹ Kineserne følger her den samme praksis, som de fulgte i for eksempel de finske tilfælde med fortolkning af den finsk-sovjetiske pagt og

forslaget om fælles finsk-sovjetiske festligheder. Kineserne offentliggjorde først deres egen kommentar efter, at der

78) XN 9, 3.3.1977, pp. 27-28.

79) XN 17, 6.3.1975, pp. 15-16.

80) BR 16, 18.4.1975, p. 17, p. 21.

81) XN 12, 23.3.1978, pp. 19-21.

var opstået debat om emnet i det nordiske land.

Som i de finske tilfælde benyttede Xinhua lejligheden til at rette en bredere kritik mod de politiske forhold i regionen som sådan. Bureauet angreb ordet "fredshav" som betegnelse for Østersøen. Dette blev understreget med danske og svenske citater.⁸² Planen om en atom-fri zone i Nordeuropa blev også vurderet negativt. Xinhua hævdede, at "andre skulle holde zonen 'atomfri', kun ikke Sovjetunionen".⁸³ Det kinesiske syn på bredere nordiske problemer kom således også kun frem i Xinhua, når det kunne forbindes med en voldsom hjemlig diskussion, der tendentielt støttede den kinesiske opfattelse af de pågældende problemer.

Den anden kommentar om Sverige fra Xinhuas kontor i Stockholm er imidlertid en afvigelse fra kontorets normale politik. En artikel i marts 1978 med titlen "Sverige styrker forbindelserne til den 3. verden" præsenterede svensk politik over for udviklingslandene. Artiklen fremhævede nylige svenske besøg i de olieproducerende lande, dets rolle som en af de største bidragydere til den tredje verden og dets politik med at eftergive gæld. På samme måde fremhævede artiklen den diplomatiske støtte til visse afrikanske stater og befrielsesbevægelser, modstanden mod apartheidpolitikken i Sydafrika og støtten til det palæstinensiske folk og PLO.⁸⁴

Denne form for beskrivende introduktion kan til dels være en antydning af en ny politik hos Xinhua efter 1978. Den kinesiske korrespondent på Helsinki kontoret nævnede en sådan ændring. Ifølge ham er Xinhuas interesseområde mht. rapporter fra de nordiske lande blevet væsentligt udvidet efter 1978. Xinhuas rapporter skal nu dække indenrigs- såvel som udenrigspolitik, industri, kultur og endda emner af mere almenmenneskelig interesse.⁸⁵

Artiklen omfatter imidlertid også interessante, mere generelle punkter om forholdene mellem industrialiserede lande og udviklingslande. Xinhua gav en positiv fremstilling af Sveriges økonomiske mål med forbindelserne med u-landene. Der var ingen kritik af de

82) XN 14, 6.4.1978, p. 16.

83) XN 12, 23.3.1978, p. 21.

84) XN 13, 30.3.1978, pp. 35-36.

85) Interview med Huang Szu-hsien, korrespondent ved Xinhua News Agency, Helsinki, 13.11.1980.

betingelser, der er knyttet til svensk hjælp; men tværtimod en forklaring af fænomenet med minister Ola Ullstens ord. Ifølge ham vender 40 pct. af den svenske udviklingshjælp tilbage til Sverige som betaling for køb af svenske produkter. "Det ville være meget dumt at prøve at løse den (økonomiske) krise ved at skære ned på udviklingshjælpen."⁸⁶

Tidspunktet for offentliggørelse af denne artikel må tages i betragtning, fordi Kina på samme tid var i færd med selv at søge kreditter og ændre sin politik mht. finansiering af udenrigshandelen. Sverige gav da også i 1979 Kina en kredit, hvortil der var knyttet visse betingelser.

Xinhua News er således begyndt at bringe en ny slags kommentarer, der skal støtte Kinas egen, direkte økonomiske interesse i et nordisk land.

7. Norden som helhed

Nordens stigende strategiske betydning har fået Xinhua til mere og mere at behandle området som en geografisk og politisk enhed i sine erklæringer. Bureauet begyndte at bringe kommentarer om Norden som sådan samtidig med, at Kinas interesse for de enkelte nordiske lande voksede, dvs. i 1976-77. Disse artikler forbandt de større problemer mellem hvert enkelt nordisk land og Sovjetunionen. Det eneste formål med dem var således at fremhæve den sovjetiske militære trussel, som kineserne så brede sig i hele Norden. Xinhua var ikke interesseret i at dække andre emner, der var relevante for Norden som en enhed.

De ting, der fik kineserne til at trykke disse kommentarer, var de samme, der fremkaldte kommentarerne om de enkelte nordiske lande, nemlig den europæiske sikkerhedskonference og visse problemer mellem de nordiske lande og Sovjetunionen.

Et år efter Helsinki mødet bragte Xinhua en artikel, hvis formål var at vise, at der til trods for aftalen var stigende uro i Nord-europa. Artiklen omfattede en oversigt over problemer mellem hvert enkelt nordisk land og Sovjetunionen og referencer til politikere, der kritiserede den eksisterende opfattelse af detente. Finland

86) XN 13, 30.3.1978, pp. 35-36.

blev imidlertid ikke inddraget i denne omgang.⁸⁷

En livlig nordisk debat om Alexei Kosygin's kritik af Norges sikkerhedspolitik fremkaldte i 1977 en større kommentar om de nordiske lande fra Xinhua's Beijing kontor.⁸⁸ Kosygin fremsatte sine synspunkter i en uformel samtale med de nordiske ledere under festlighederne i forbindelse med Finlands 60. selvstændighedsdag i 1977. Selv om målet med artiklen var stort set de samme anti-sovjetiske temaer som i den foregående kommentar, understregede den Nordens enhed som aldrig før. Den finske vilje til at være med i dette samarbejde blev fremhævet med en ekstra sætning, hvor det blev sagt, at den finske statsminister var enig i sin svenske kollegas udtalelse om Nordens enhed.⁸⁹

Vi kan således se, at kineserne er begyndt at behandle de nordiske lande som et sammenhængende område også i deres propaganda mod Sovjetunionen.⁹⁰ Tidligere var denne praksis alene karakteristisk for Kinas officielle forbindelser med de nordiske lande.

8. Konklusion

Som konklusion kan vi se, hvordan Xinhua først i 1970'erne aktivt begyndte at kommentere den politiske udvikling i Norden. Kommentarerne blev imidlertid helt og holdent forbundet med de kinesiske kampagner mod USA og, først og fremmest, mod Sovjetunionen. Der var tale om kampagner på områder som havret, detente, den europæiske sikkerhedskonference og den generelle vækst i supermagts-hegemoni.

Højdepunktet for Xinhua News' interesse for de nordiske lande kom i denne forbindelse i 1976-77, hvor den kinesiske presse ikke mere var tilfreds med nordiske referencer til de nordisk-sovjetiske relationer. I denne nye fase begyndte de kinesiske artikler at lægge vægt på muligheden for et sovjetisk angreb mod de nordiske lande eller gennem dem på Vesteuropa. Alle fire nordiske lande blev i Xinhua's skrivelser omtalt som mulige ofre for et sovjetisk angreb.

Kommentarerne om de fire lande afveg dog fra hinanden mht. sprogbrug og betoning. Dette var et resultat dels af de forskellige in-

87) XN 33, 12.8.1976, pp. 9-10.

88) XN 58, 29.12.1977, pp. 8-10.

89) Ibid. Se også XN 56, 15.12.1977, p. 1.

90) Se også XN 32, 10.8.1978, pp. 13-14.

denrigs- og udenrigspolitiske debattemner i de forskellige lande; men det var også til dels et resultat af Kinas egen politiske holdning til hver enkelt nordisk enhed.

De temaer, der blev grundigst og mest vedholdende behandlet, var de norsk-sovjetiske problemer med Barentshavet og Spitsbergen. Artiklerne herom afspejlede den stadige strøm af norske officielle erklæringer om disse spørgsmål. På den anden side blev finsk-sovjetiske emner behandlet meget forsigtigt indtil 1976. Efter holdningsændringen betonedes kineserne Finlands neutralitet over for Sovjetunionen. Dog har de indtil fornylig undladt at understrege Finlands neutralitet i mere generelle internationale spørgsmål.

Xinhuas rapporter om Danmark blev dels forbundet med det nordiske fællesskab og dels med EEC området. Dette kan ses som en af grunde til, at kineserne ikke udtrykte deres syn på Danmark i sammenhængende kommentarer, som tilfældet var med Norge, Sverige og Finland. Imidlertid gik kineserne med små kommentarer og lange citater fra danske skriverier og erklæringer aktivt ind i den danske forsvarsdebat med støtte til et stærkere dansk forsvar.

Den svenske neutralitet både mod øst og vest har været en ubestridt kendsgerning i de kinesiske kommentarer. Det har betydet, at flere emner er blevet diskuteret i Xinhuas artikler om Sverige end om noget andet nordisk land.

Vi kan hævde, at kineserne i perioden 1973-78 stadig hyppigere fremsatte politiske meninger om Norden i Norden. Den vigtigste årsag til denne udvikling var Kinas stigende interesse for Vesteuropa som politisk kraft over for det stadig stærkere Sovjetunionen. I deres pressedækning har kineserne forbundet Norden med denne kraft som et vedhæng. Mod slutningen af 70'erne er Norden imidlertid blevet mere økonomisk vigtig for Kinas industri, der er i hastig ændring. Derfor er Kinas direkte interesse for Norden også begyndt at vise sig i de publikationer, der er rettet mod de nordiske lande.